

FÖRSTA VÄRLDSKRIGET – HEMMAFRONTEN (STORBRITANNIEN)

Första världskriget var Storbritanniens första totala krig - det drabbade alla människor på ett eller annat sätt. Det var också första gången brittiska civila dödades (cirka 1500 civila dödades från tyska angrepp av Zeppelinare...).

Så snart kriget bröt ut började Storbritannien en **massiv rekryteringskampanj**. Deras armé, **BEF (British Expeditionary Force)**, var för liten och det var absolut nödvändigt att skapa en större armé – att få in frivilliga nya rekryter. Kampanjen bestod bland annat av;

- Rekryteringskontor inrättades i varje stad
- Tal hölls av ministrar
- Broschyrer, affischer och annat propagandamaterial spreds i stor utsträckning
- Anti-tysk propaganda spreds också (Pressen publicerade berättelser om tyska grymheter - spädbarn som slaktades i Belgien, sjuksköterskor som mördades, tyska fabriker tillverkade tvålvål av kokta lik, osv ...)

Rekryteringskampanjerna var framgångsrika!

- En halv miljon män hade anmält sig redan den första månaden
- År 1916 hade över två miljoner män rekryterats

I januari 1916 införde Storbritannien **ALLMÄN VÄRNPLIKT** – alla ensamstående män mellan 18 och 40 var tvungna att registrera sig för aktiv tjänst (= Första militärtjänstlagen – First Military Service Bill). **Varför?**

- Antalet frivilliga minskade
- Samtidigt höjdes krav på större arméer - på fler soldater
- En ojämn fördelning från olika arbetsgrupper orsakade problem inom jordbruket och vissa andra branscher i Storbritannien (exempelvis kolgruvor. Flera frivilliga måste skickas hem för att säkra produktionen).
- Det fanns en orättvis fördelning. Inte alla grupper tog lika ansvar - vissa grupper försökte undvika kriget.

I maj 1916 kom den andra militärtjänstlagen (Second Military Service Bill). Den här omfattade också alla gifta män.

Vissa män vägrade att delta i kriget - de kallades "*samvetsgranna invändare*" (*Conscientious Objectors*) – "*Conchies*". Vissa män som inkallades motsatte sig militärtjänstgöring på grund av religiösa skäl, andra av politiska skäl, etc. ... De var tvungna att framträda inför en domstol för att bevisa att de hade en giltig anledning till att inte tjänstgöra. Domstolen bestämde sig sedan för vad som skulle göras.

- en del fick fängelsestraff
- några dömdes till döden
- andra sändes till fronten för att arbeta på fältsjukhus eller som bårbärare

Conchies kom att behandlas med förakt av de flesta så det var väldigt få män som vägrade militärtjänstgöringen (cirka 16 000 Conchies av 8 miljoner män). Noterbart att bland dessa 16 000 var 50 parlamentsledamöter...

När kriget startade 1914 infördes **DORA (DORA = Defense Of the Realm Act – "Riksförsvarslag")**. DORA gav regeringen särskilda befogenheter såsom rätten att ta över industrier eller mark som behövdes för kriget, censur av tidningar, m.m. Det första regeringen gjorde var att ta över kontrollen av kolindustrin.

1915 drabbades Storbritannien av en **AMMUNITIENSKRIS**. Dödläget på västfronten innebar en enorm efterfrågan på granater, kulor och vapen. Resurserna var otillräckliga. För att kunna hantera denna kris bildades en **KOALITIONSREGERING**. Lloyd George utsågs till **AMMUNITIENSMINISTER**. Han införde flera olika åtgärder för att få "*varorna levererade*":

- Han försökte tvinga erfarna arbetare att stanna kvar i de för kriget viktiga industrierna (istället för att byta arbete eftersom privata industrier erbjöd högre löner)
- Han anställde kvinnor

Fackföreningarna protesterade mot båda dessa åtgärder. Eftersom fackföreningarna noterade att vissa industrier gjorde enorma vinster under kriget så undrade de varför inte arbetare också kunde få ta del av dessa vinster. Att sätta in kvinnor som arbetskraft innebar risk för lägre löner – fackföreningarna ställde krav på att regeringen inte skulle sänka lönerna och att kvinnorna inte skulle få vara kvar på arbetsplatserna när männen återvände efter kriget. Lloyd George accepterade dessa villkor. För att kunna anställa fler kvinnor och göra något åt ammunitions krisen skapade regeringen egna statliga ammunitionsfabriker.

Women's Land Army (Kvinnornas landarmé) - Ett annat sätt att se till att Storbritannien försörjdes var att använda DORA för att konfiskera mark och använda den för jordbruksproduktion. Regeringen gjorde detta och sedan inrättade de Women's Land Army för att rekrytera kvinnor som lantarbetare.

Propaganda – DORA – kontrollerade tidningarna och andra medier. Propaganda användes:

- för att upprätthålla moralen
- för att uppmuntra människor att stödja krigsinsatsen
- för att skapa hat och misstänksamhet mot fienden

Storbritannien översvämmades med goda nyheter om kriget; rapporter om brittiskt hjältemod, rapporter om tyska grymheter, patriotiska filmer. Inga journalister eller fotografer var tillåtna att vara tillsammans med trupperna i Frankrike och Belgien. Inga beskrivningar av de fruktansvärda förhållandena i skyttegravarna tilläts. Inga bilder av döda brittiska soldater tilläts. Alla nyheter skulle gå via regeringens pressavdelning – där censurerades de kraftigt. Efter 1916 förändrades propagandan (särskilt efter slaget vid Somme). Regeringen gjorde en egen film om Slaget vid Somme – den filmades mestadels bakom linjerna med iscensatta attacker, men den innehöll också en del bilder av själva striderna med några bilder på döda och döende soldater. Regeringen lyckades visa detta slag som en modig och heroisk kamp - trots de fruktansvärda förlusterna (en halv miljon döda soldater).

Kritik och opposition mot kriget – Under de första åren fanns det mycket lite motstånd mot kriget. Det var ett fåtal socialister och pacifister som protesterade men de allra flesta stödde kriget. När allmän värnplikt infördes protesterade några fler (Conchies) - även om de fortfarande var ganska få. Efter slaget vid Somme (juli-november 1916) började den allmänna opinionen förändras. Regeringen kritiserades nu offentligt. I december 1916 avgick premiärminister Asquith och Lloyd George tog över. Kritiken fortsatte (bl.a. dikten "*Soldiers Declaration*" av poeten Siegfried Sassoon som lästes högt i Underhuset 1917 + publicerades i The Times och Daily Mail). Vissa socialister kritiserade kriget, men kritikerna var en minoritet – de flesta ansåg att kriget måste fortsätta till dess man vunnit...

LIVSMEDELSKRIS 1917 – den tyska flottans beslut att återuppta den obegränsade ubåtskrigsföringen i januari 1917 skapade en livsmedelskris i Storbritannien. Tyska ubåtar sänkte vart fjärde brittiskt handelsfartyg. Effekten blev att brödspriset ökade kraftigt medan lönerna inte följde denna ökning. De fåtal som hade tillräckligt med pengar började nu hamstra förnödenheter. De flesta hade inte råd med basvaror vilket ledde till strejker och politisk oro. Regeringen reagerade på följande sätt;

- De höjde lönerna för industriarbetare
- De införde frivillig ransonering (efter 1918 ransonerades socker, smör, kött och öl. Detta kom att påverka befolkningens hälsa positivt...)
- De införde ett fast pris på bröd (nio "penny" limpor)
- De publicerade affischer och receptböcker som syftade till att man skulle använda mindre mjöl

Första världskriget och de brittiska kvinnorna – Före första världskriget hade brittiska kvinnor en mycket traditionell roll:

- De hade ingen rösträtt
- De hade traditionella kvinnojobb: sömmerskor, städerskor, pigor...
- De hade sämre lön än män
- Deras huvudroll var att uppfostra barn och ta hand om hemmet
- De skulle inte inneha någon ledande position i samhället

Första VK innebar att kvinnor kom att utföra typiskt "*manliga arbeten*" som lantarbetare, arbetare inom stålindustrin, vägarbetare, bussförare, gravgrävare, skeppsbyggare och arbetare inom ammunitionsindustrin (vilket var smutsigt och farligt; bränder, explosioner, giftigt...). I december 1917 tilldelades alla kvinnor över 30 rösträtt vid allmänna val – som tack för krigsinsatsen (regeringen var tvungen att göra om röstningssystemet eftersom miljontals män i skyttegravarna och flottan berövats möjligheten att rösta eftersom de inte bodde permanent i Storbritannien... när regeringen ändrade systemet krävde flera kvinnliga ledare rösträtt vilket var en av orsakerna till denna förändring).

Blev det några andra förändringar för kvinnor...

NEJ:

- När efterkrigsdepressionen kom och fabriker stängde så var det framförallt kvinnor som förlorade sina arbeten (särskilt i ammunitionsfabrikerna)
- Även om vissa industrier fortsatte producera så var kvinnorna tvungna att lämna för att lämna plats åt de män som återvände efter kriget
- Arbetslösheten var hög och detta drabbade kvinnorna betydligt mer än män
- Kvinnor förväntades gå tillbaka till mer typiska kvinnojobb med lägre lön
- Två år efter kriget var det färre kvinnor i arbetskraften än det hade varit före kriget
- Män var nu medvetna om att kvinnor kunde utföra typiska "manliga sysslor" så de försökte skydda sina arbetsplatser mot kvinnor – det blev en hårdare attityd gentemot kvinnor ...

JA (kriget förändrade inte kvinnors arbetssituation men attityden förändrades):

- Yngre kvinnor upplevde att de fått större självförtroende
- En del arbetarkvinnor kände att de kunde klara sig själva
- Färre kvinnor valde att gå tillbaka till typiska kvinnojobb
- Vissa medelklasskvinnor förändrade sitt beteende och sätt att klä sig på - korta klänningar, kort hår, rökte cigaretter, drack cocktails (de blev kända som "*flappers*")
- 1919 öppnades vissa yrken för kvinnor - utbildade kvinnor kunde nu bli advokater och arkitekter + kvinnor fick tjänstgöra i en jury
- År 1921 fanns det preventivmedel lagligt tillgängliga för kvinnor